

Snežana Z. Detar Jevđović
Osnovna škola „Petar Petrović Njegoš”
Beograd
biancaneve301@hotmail.com

Originalni naučni rad
UDC: 371.1.:811.111+811.131.1]’243
DOI: 10.19090/MV.2023.14.289-311

UTICAJ ENGLESKOG JEZIKA NA LEKSIČKI I SEMANTIČKI SISTEM ITALIJANSKOG KOD NAPREDNIH UČENIKA OSNOVNOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA U SRBIJI¹

APSTRAKT: Ovaj rad nastao je sa ciljem da se ispita u kojoj meri poznavanje engleskog kao prvog stranog jezika koristi naprednim učenicima da uoče sličnosti i razlike između jezičkih sistema engleskog i italijanskog jezika u kontekstu formalnog obrazovanja u Srbiji. U radu se, pored teorijskog okvira, iznose i rezultati istraživanja, koje uz kritičku analizu oblika međujezika karakterističnih za osnovnoškolski uzrast, obuhvata i definiše u kojoj meri su učenici na ovom uzrastu u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči italijanskog kao drugog stranog jezika. Glavni cilj rada usmeren je na utvrđivanje toga koliko su napredni učenici u stanju da koriste sopstvene metalingvističke strategije pri učenju novog stranog jezika. Rezultati istraživanja kroz testova (eng. *cloze*) pokazali su da, bez obzira na mali broj grešaka, tip oblika međujezika ukazuje da učenici na ovom nivou poznavanja engleskog i italijanskog jezika nisu u potpunosti u stanju da naprave razliku između ova dva jezička sistema.

Ključnereči: engleski jezik, italijanski jezik, međujezik, napredni učenici, produkcija, metalingvističke strategije.

INFLUENCE OF ENGLISH ON THE LEXICAL AND SEMANTIC SYSTEMS OF ITALIAN AMONG ADVANCED PUPILS IN PRIMARY SCHOOLS IN SERBIA

ABSTRACT: The aim of this paper is to examine the extent to which the knowledge of English as the first foreign language helps advanced pupils notice similarities and differences in terms of language systems of English and Italian in the context of formal education in Serbia. In addition to the theoretical framework, the paper presents the results of research which, along with a critical analysis of the forms of interlanguage characteristic of primary school age,

¹ Rad je zasnovan na doktorskoj disertaciji Snežane Detar Jevđović, *Uticao engleskog jezika na pisanu produkciju na italijanskom kod srbofonih učenika* (2018), rađenoj pod mentorstvom prof. dr Julijane Vučo na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

includes and defines the extent to which pupils at this age are able to distinguish the production of typologically similar word forms of Italian as the second foreign language. The major objective of the paper is to define the extent to which advanced pupils are able to use their own metalinguistic strategies when acquiring a new foreign language. The results of the analysis of cloze tests have shown that, despite the small number of errors, the type of interlanguage forms indicates that students at this level of English and Italian language proficiency are not fully able to distinguish between these two language systems.

Key words: English language, Italian language, interlanguage, advanced pupils, production, metalinguistic strategies.

1. UVOD

Predmet ovog rada jeste ispitivanje u kojoj meri poznavanje engleskog kao prvog stranog jezika služi naprednim učenicima osnovnoškolskog obrazovanja u Srbiji da uoče sličnosti i razlike između jezičkih sistema engleskog i italijanskog jezika. U radu se analiziraju oblici međujezika karakteristični za osnovnoškolski uzrast naprednih učenika i definiše se u kojoj su meri učenici na ovom uzrastu u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči italijanskog kao drugog stranog jezika. Cilj istraživanja usmeren je na utvrđivanje sledeće činjenice – koliko su napredni učenici u stanju da koriste sopstvene metalingvističke strategije pri učenju novog stranog jezika. U istraživanju smo pošli od pretpostavke da učenici koji ostvaruju odličan uspeh iz engleskog i italijanskog jezika prave razliku između ta dva jezička sistema i da je kod ove grupe ispitanika pojava međujezika prisutna u manjoj meri. Osim toga, smatrali smo da napredni učenici sedmog razreda prave manji broj grešaka u produkciji tipološki sličnih oblika reči u odnosu na napredne učenike petog razreda, budući da duže uče i da je njihov nivo poznavanja prvog i drugog stranog jezika viši.

U prvom delu rada predstavljen je teorijski okvir sprovedenog istraživanja koji se odnosi na međujezički uticaj. Osim kratkog pregleda literature, posebno je istaknuta sledeća varijabla – nivo znanja jezika kao faktor koji dovodi do međujezičkog uticaja. U ovom delu rada su prikazani i definisani i oblici međujezičkog transfera.

Drugi deo rada posvećen je rezultatima testova nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika učenika petog i sedmog razreda. Ovaj deo istraživanja ispituje već pomenutu varijablu – nivo znanja jezika. Pored toga, prikazani su i rezultati kloz testova (eng. *cloze*) na italijanskom jeziku učenika petog i sedmog razreda. Na osnovu rezultata testova izdvojeni su i analizirani oblici međujezičkog uticaja u okviru leksike i semantike. Sintaksičke i gramatičke greške nisu razmatrane u okviru

samog istraživanja. Takođe, ovaj deo rada obuhvata i poređenje rezultata klop testova na italijanskom jeziku učenika petog i sedmog razreda.

U zaključku rada predstavljeni su rezultati istraživanja koji su sagledani u skladu sa definisanim ciljevima i pretpostavkama.

2. MEĐUJEZIČKI UTICAJ

Kada govorimo o međujezičkom uticaju (eng. *crosslinguistic influence*) u istraživanjima o učenju drugog stranog jezika treba naglasiti da su ona novijeg datuma i da proučavanje ove pojave i njoj sličnih tek treba da usledi (De Angelis 2007). Rezultati istraživanja u oblasti učenja drugog stranog jezika pokazali su da prethodno znanje stranih jezika može predstavljati izvor uticaja u učenju novog jezika (Ringbom 1987; Williamsand Hammarberg 1998; Cenoz 2001). Međutim, kako Ortega (2008) primećuje, povećanje interesovanja za studije o učenju drugog stranog jezika u poslednjih nekoliko godina dogodilo se iz nekoliko razloga. Vodeći se istraživanjima autora kao što su Grosjean (1992), Cook (1995) i Jessner (1999), Ortega objašnjava da učenje više od dva jezika, od kojih je jedan najčešće engleski, nije izuzetak i da studije o stranim jezicima treba da uzmu u obzir uvećan broj jezika koje govori pojedinac. S jedne strane, ovakvo mišljenje potvrđuju i empirijski podaci o globalnoj zastupljenosti engleskog jezika (Ortega 2008: 124).

Iz psiholingvističke perspektive, važno je napraviti razliku između učenika prvog i drugog stranog jezika, pošto potonji imaju posebnu karakteristiku po kojoj se razlikuju od monolingvalnih govornika. Oni su iskusni učenici i imaju viši nivo poznavanja jezika (Grosjean 1992; Cook 1995; Jessner 1999). Učenici drugog stranog jezika imaju specifična iskustva i strategije za učenje stranog jezika, kao i dobro znanje o strukturi jezika (Thomas 1992). Učenici prvog stranog jezika poseduju dva sistema koji mogu uticati jedan na drugi (maternji i prvi strani jezik), pri čemu je transfer sa maternjeg na prvi strani (osnovni transfer) pojava koja je najviše istraživana (Ortega 2008). S druge strane, u istraživanjima o učenju drugog stranog jezika postoje još dva dvosmerna odnosa: drugi strani jezik može uticati na maternji i obrnuto, a može doći i do međujezičkog uticaja između prvog i drugog stranog jezika (Cenoz 2001).

Slično tome, Falk i Bardell (2010) smatraju da postoji nekoliko istraživanja koja ukazuju na aktivaciju prethodno učenih jezika u produkciji drugog stranog jezika. Studije lingvisti kao što su Hufeisen (1998), Cenoz i Jessner (2000), Cenoz (2001), Hammarberg (2001) navode da je učenik drugog stranog jezika već učio jedan drugi jezik (prvi strani jezik) i da to znanje igra ulogu u učenju ostalih stranih jezika. Hoffman (2001) u svom radu zapaža da trilingvalni govornici verovatno na

specifičniji način koriste jezike koje govore. Ispitivanje prirode sistema drugog stranog jezika zanimljivo je i vredno proučavanja s jedne strane, ali je i kompleksno zbog dva već usvojena jezička sistema. Međutim, kako Rothman i Amaro (2010) primećuju, samo kroz proučavanje sukcesivnog učenja više jezika možemo spoznati sledeće:

1. da li samo maternji jezik služi kao osnova transfera za sva naredna učenja jezika;
2. da li uspešni odrasli učenici stranih jezika koriste kasnije učene jezike kao osnovu za naredni jezik, ili
3. aktivno i u istoj meri koriste celokupni jezički repertoar, što im pomaže ili pak olakšava učenje stranih jezika (Rothman and Amaro 2010: 190).

Prema mišljenjima nekih autora (Ringbom 1987; Williams and Hammarberg 1998) nivo znanja prvog stranog jezika je od velike važnosti pošto će napredni učenik biti u stanju da koristi strategije iz prvog stranog jezika koje se inače pozajmljuju samo iz maternjeg. Stoga možemo zaključiti da nijedna forma koja postoji u drugom stranom jeziku neće biti pozajmljena iz prvog stranog ukoliko nivo znanja tog jezika nije visok.

Proučavajući fenomen međujezičkog uticaja, finski istraživač Ringbom (1987, 2001) u svojim opsežnim studijama pravi razliku između transfera oblika i značenja. Pod transferom oblika Ringbom podrazumeva pozajmljenice, hibridne tvorevine, slivenice i kognate, ističući da ovaj oblik transfera čini upotreba reči iz prvog stranog jezika, prilagođenih ili ne ciljnom jeziku u toku produkcije ciljnog jezika (Ringbom 2001: 60). Kada je u pitanju transfer značenja, Ringbom (2001: 60) pravi razliku između kalkova i semantičkih ekstenzija, navodeći da je, bez obzira na sličnosti između prvog i drugog stranog jezika, taj tip transfera zasnovan na maternjem, a retko kada na prvom stranom jeziku (osim ukoliko strani jezik nije maternji).

Odlin u svom radu iz 1989. godine – baveći se fenomenom transfera – navodi da su pozajmljenice tema studija koje datiraju još iz 19. veka. Među drugim oblicima, kao primere negativnog transfera, pomenuti autor izdvaja: neologizme ili adaptacije reči maternjeg jezika fonetskim pravilima prvog stranog jezika, lažne prijatelje (reči istog korena, ali različitog značenja), kao i kalkove ili bukvalne prevode na prvi strani jezik reči iz maternjeg (Odlin 1989). On ističe i da transfer može imati i pozitivna, olakšavajuća dejstva u učenju jezika, u vidu kognata – reči istog korena i uglavnom istog značenja, što navodi kao primer pozitivnog transfera (Odlin 1989: 77–79).

3. ISTRAŽIVANJE

Rad je zasnovan na istraživanju sprovedenom u drugom polugodištu školske 2014/15. godine u Osnovnoj školi „Petar Petrović Njegoš” u Beogradu. U istraživanju su učestvovali učenici petog i sedmog razreda (43 učenika petog i 43 učenika sedmog razreda), koji uče engleski jezik od prvog razreda i italijanski od petog razreda. U okviru ovog broja ispitanika, na osnovu testova nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika, izdvojena je ciljna grupa naprednih učenika (8 učenika petog i 8 učenika sedmog razreda), čiji su rezultati klox testova prikazani u ovom radu.

3.1. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Za potrebe istraživanja, poređenje i analizu rezultata i testiranja ispitanika primenjena je kvantitativna metoda. Od tehnika rada upotrebljeno je testiranje učenika u vezi sa pomenutim predmetom istraživanja. Za instrumente istraživanja odabrani su testovi za proveru nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika, kao i klox testovi na italijanskom jeziku.

Empirijski deo istraživanja obuhvata testove za proveru nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika, kao i analizu rezultata klox testova na italijanskom jeziku. Testovi za proveru nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika sačinjeni su na osnovu tematskog sadržaja udžbenika koji se koriste u nastavi (udžbenički kompleti za engleski jezik *Project 2*, Third edition za peti razred i *Project 4*, Third edition, za sedmi razred, kao i udžbenički kompleti za italijanski jezik *Amici 1* za peti razred i *Amici 3* za sedmi razred), kao i na osnovu tema i komunikativnih funkcija propisanih Nastavnim planom i programom za peti i sedmi razred osnovne škole². Jezički nivoi testova raspoređeni su na sledeći način po razredima: test engleskog jezika za peti razred, test italijanskog jezika za peti razred, test engleskog jezika za sedmi razred i test italijanskog jezika za sedmi razred. Svi zadaci su koncipirani kao aktivnosti koje se mogu naći u udžbeniku i radnoj svesci. Taj tip vežbanja učenici dobro poznaju, pa smo zaključili da neće predstavljati problem za razumevanje postavke zadataka. Aktivnosti imaju za cilj proveru razumevanja i poznavanja pređenih leksičkih i gramatičkih partija. U testu za peti razred iz engleskog jezika zastupljene su sledeće tehnike: dopuna rečenica rečju koja

² Nastavni plan i program za peti razred (prvi i drugi strani jezik): [www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/OsnovneskolePDF/Drugiciklusosnovnogobrazovanjajvaspitanja/2 Nastavniplaniprogramzapetirazredosnovnogobrazovanjajvaspitanja.pdf](http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/OsnovneskolePDF/Drugiciklusosnovnogobrazovanjajvaspitanja/2%20Nastavniplaniprogramzapetirazredosnovnogobrazovanjajvaspitanja.pdf)

nedostaje, dopuna rečenica jednom od ponuđenih reči iz zgrade, povezivanje reči sa leve i desne strane, upotreba odgovarajućeg oblika reči iz zgrade, dopuna rečenica ponuđenim odgovorima, provera razumevanja teksta pitanjima sa višestrukim izborom (tri distraktora), kao i pisanje kratkog sastava na zadatu temu. Slične tehnike korišćene su i u testu za sedmi razred iz engleskog jezika: upotreba odgovarajućeg oblika reči iz zgrade, dopuna rečenica rečju koja nedostaje, dopuna rečenica ponuđenim odgovorima, dopuna rečenica jednom od ponuđenih reči iz zgrade, popunjavanje tabele odgovarajućom kategorijom reči, povezivanje reči sa leve i desne strane, provera razumevanja rečenica pitanjima *true / false / doesn't it say*, kao i pisanje kratkog sastava na zadatu temu.

U okviru testa za peti razred iz italijanskog jezika zastupljene su tehnike poput: odgovor na pitanje, povezivanje reči sa leve i desne strane, dopuna rečenica rečju koja nedostaje, postavljanje pitanja korišćenjem ponuđenih upitnih reči, razvrstavanje reči u određene kategorije, opis crteža, dopuna rečenica ponuđenim odgovorima, provera razumevanja rečenica pitanjima *vero / falso*, pisanje kratkog sastava u vezi sa datom slikom. S druge strane, test za sedmi razred iz italijanskog jezika sadrži sledeće tehnike: upotreba odgovarajućeg oblika reči iz zgrade, dopuna teksta ponuđenim odgovorima, dopuna rečenica rečju koja nedostaje, dopuna rečenica ponuđenim odgovorima, selekcija prisutnih informacija u vezi sa razumevanjem teksta, pisanje kratkog sastava na osnovu datih informacija. Ovakve aktivnosti trebalo bi da budu objektivni instrument za određivanje jezičkog nivoa učenika. Za svaki tačan odgovor predviđeno je pozitivno bodovanje. Zadaci su različite težine, kako bi se iskristalisali nivoi znanja u vidu brojanog ocenjivanja. Namera nam je bila da, na osnovu dobijenih rezultata, ustanovimo naknadnu podelu ispitanika na podgrupe: onih sa višim i onih sa nižim nivoom znanja.

Za testiranje naprednih učenika korišćeni su klop testovi (klop test od 30 rečenica za svaki razred), u kojima su izostavljene reči koje treba dopuniti i koji služe za proveru poznavanja semantički i leksički sličnih i različitih oblika reči italijanskog jezika u odnosu na engleski (v. Prilog 1. i Prilog 2). Odabir tih aktivnosti bio je uslovljen namerom da se ustanovi da li su napredni učenici (ocenjeni sa 5) na ovom nivou učenja prvog i drugog stranog jezika u stanju da koriste sopstveno metalingvističko znanje o strukturi prvog i drugog stranog jezika kako bi napravili razliku između ova dva jezička sistema.

3.2. Ciljevi istraživanja i pretpostavke

U istraživanju smo pošli od pretpostavke da će učenici koji ostvaruju odličan uspeh iz engleskog i italijanskog jezika praviti razliku između ta dva jezička sistema i da će kod te grupe ispitanika broj pojava međujezika biti prisutan u manjoj meri. Osim toga, pretpostavili smo i da napredni učenici sedmog razreda prave manji broj grešaka u produkciji tipološki sličnih oblika reči u odnosu na napredne učenike petog razreda, budući da duže uče jezik i da je njihov nivo poznavanja prvog i drugog stranog jezika viši.

Cilj ovog segmenta istraživanja bio je da se utvrdi u kojoj meri poznavanje engleskog i italijanskog kao prvog i drugog stranog jezika koristi učenicima na tom uzrastu da uoče razliku između jezičkih sistema engleskog i italijanskog jezika, kao i da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči italijanskog kao drugog stranog jezika. Posebna pažnja usmerena je na izdvajanje oblika međujezičkog uticaja na polju leksike i semantike karakterističnih za napredne učenike. U okviru analize oblika međujezika pravi se paralela i upoređuju se rezultati naprednih učenika petog i sedmog razreda. Krajnji cilj istraživanja ima zadatak da utvrdi koliko su učenici u stanju da koriste sopstvene metalingvističke strategije pri učenju novog jezika.

3.3. Rezultati testova nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika

Podatke vezane za nivo znanja sakupili smo na osnovu ocena ispitanika, izvođenjem srednje prosečne ocene i analizom testova za proveru nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika.

Način, postupak i kriterijumi ocenjivanja, kao i izvođenje zaključne ocene na polugodištu iz engleskog i italijanskog jezika, utvrđeni su Pravilnikom o ocenjivanju učenika u osnovnom obrazovanju i vaspitanju (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 52/11 i 55/13).

Analiza zaključnih ocena iz engleskog jezika učenika petog razreda na polugodištu 2014/15. pokazala je da je 86% njih postiglo odličan i vrlodobar uspeh, dok je 14% postiglo dobar i dovoljan uspeh. Analizom zaključnih ocena u sedmom razredu ustanovili smo da je 79% učenika postiglo odličan i vrlodobar uspeh, a njih 21% dobar i dovoljan.

Pregledom zaključnih ocena iz italijanskog jezika učenika petog razreda uočava se da je njih 79% postiglo odličan i vrlodobar uspeh, a 21% dobar i dovoljan. Kod učenika sedmog razreda podaci govore da je njih 81% postiglo odličan i vrlodobar uspeh, dok je njih 19% pokazalo dobar i dovoljan uspeh.

Rezultati testiranja učenika iz engleskog jezika u drugom polugodištu školske 2014/15. godine nedvosmisleno pokazuju da je 72% učenika petog razreda postiglo odličan i vrlo dobar uspeh, a njih 28% dobar i dovoljan. Rezultati učenika sedmog razreda potvrđuju da je njih 81% postiglo odličan i vrlo dobar uspeh iz engleskog jezika, dok je njih 19% postiglo dobar i dovoljan.

S druge strane, rezultati testiranja učenika iz italijanskog jezika u drugom polugodištu školske 2014/15. godine nedvosmisleno pokazuju da je najveći deo učenika petog razreda (81%) postigao odličan i vrlo dobar uspeh iz italijanskog jezika, dok je njih 19% postiglo dobar i dovoljan uspeh. Rezultati učenika sedmog razreda pokazuju da je njih 65% postiglo odličan i vrlo dobar uspeh iz italijanskog jezika, dok je njih 35% postiglo dobar i dovoljan uspeh.

Na osnovu gorenavedenih podataka, poređenjem uspeha učenika na testovima sa zaključnim ocenama na polugodištu školske 2014/15. godine i izvođenjem aritmetičke sredine, uočavamo da 19% ispitanika petog i sedmog razreda poseduje viši nivo znanja engleskog i italijanskog jezika (8 učenika petog i 8 učenika sedmog razreda). S obzirom na to da jedino ta grupa ispitanika (8 učenika petog i 8 učenika sedmog razreda) pokazuje viši nivo znanja engleskog i italijanskog jezika, dalja analiza istraživanja obuhvatiće samo rezultate tih naprednih učenika.

3.4. Analiza rezultata klox testova naprednih učenika

U ovom poglavlju posebno će biti analizirani rezultati klox testova na italijanskom jeziku kako bi se ustanovilo da li su napredni učenici petog i sedmog razreda na ovom nivou učenja prvog i drugog stranog jezika u stanju da koriste sopstveno metalingvističko znanje o strukturi prvog i drugog stranog jezika i naprave razliku između ova dva jezička sistema. Još jednom podsećamo da se test pisane produkcije sastoji iz niza rečenica (klox test od 30 rečenica za svaki razred) u kojima treba dopuniti izostavljene reči i kojima se proverava poznavanje leksički i semantički sličnih (i različitih) oblika reči italijanskog jezika u odnosu na engleski.

Analiza ovog dela istraživanja obuhvata rezultate učenika petog i sedmog razreda koji su, pored odličnog uspeha iz engleskog i italijanskog jezika, na kraju prvog polugodišta (zaključna ocena 5 u prvom polugodištu školske 2014/15) pokazali i odličan uspeh (ocena 5) na testu za proveru nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika (v. poglavlje 3.3). Obradom ovog dela podataka utvrđeno je da i u petom i u sedmom razredu ima po 8 (19%) takvih učenika.

3.4.1. Analiza rezultata klox testova naprednih učenika petog razreda

U vezi sa rezultatima klox testova na italijanskom jeziku kod ispitanika petog razreda jasno se uočava da svih osam naprednih učenika pravi greške koje su nastale pod uticajem engleskog jezika. Međutim, kada je reč o broju grešaka, primećujemo da on nije veliki i da se kreće u rasponu od jedne do tri greške po učeniku.

Nakon sprovedene analize rezultata, primenom deskriptivne analize semantičkih i leksičkih oblika, stekli smo uvid u oblike međujezika karakterističnih za ovu grupu. Na osnovu klasifikacije grešaka, koju daje De Angelis (2007: 42), izdvajaju se sledeći oblici međujezika: kognati, hibridne tvorevine i slivenice, kao i pozajmljenice (Tabela 1).

	Napredni učenici
	Broj učenika: 8
Kognati	4
Hibridne tvorevine i slivenice	10
Pozajmljenice	3
Ukupno	17

Tabela 1. Oblici međujezika naprednih učenika petog razreda

Kada je reč o **kognatima** beležimo sledeće primere:

1. *Mio padre e mia madre sono i miei **parenti*** (eng. *parents* – u značenju roditelji, umesto it. *genitori* – dok *parenti* na it. označavaju rođake);
2. *In inverno nevica e fa molto **caldo*** (eng. *cold* – znači hladno, umesto it. *freddo* – dok pridev *caldo* na it. znači toplo);
3. *Babbo Natale porta i **presenti** ai bambini* (eng. *present* – znači poklon, umesto it. *regali* – dok reč *present* na it. znači prisutan), a kod jednog učenika zabeležen je i oblik sa z (**prezenti**);

Najviše je primera oblika **hibridnih tvorevina i slivenica**, a među njima se izdvajaju oblici kod kojih se na reč iz engleskog jezika dodaje morfema za građenje muškog ili ženskog oblika, kao i reči napisane pod uticajem fonetskih pravila engleskog jezika:

4. ***Sponga*** (eng. *sponge*; it. *spugna*) – jedan učenik je napisao ovaj oblik, a drugi čak *spongo*;
5. ***Umbrello*** (eng. *umbrella*; it. *ombrello*);

6. *Palaca* (eng. *palace*; it. *palazzo*) – jedan učenik koristi ovaj oblik, a kod jednog je primećen oblik u muškom rodu *palaco*;
7. *Colectione* (eng. *collection*; it. *collezione*);
8. *Ospidal* ili čak *ospidale* (eng. *hospital*; it. *ospedale*);
9. *Italiano fooda* (eng. *food*; it. *cibo*);
10. *Schuola* (eng. *school*; it. *scuola*).

Među oblicima **pozajmljenica** beležimo samo tri primera. U pitanju su reči napisane u originalu kao u engleskom jeziku:

11. *Umbrella* (eng. *umbrella*; it. *ombrello*);
12. *Design* (eng. *design*; it. *disegno*);
13. *La capital dell'Italia* (eng. *capital*; it. *capitale*).

Prilikom analize grešaka naprednih učenika petog razreda, nastalih pod uticajem engleskog jezika, primećujemo prisustvo kognata, hibridnih tvorevina i slivenica, kao i pozajmljenice, te se stoga nameće zaključak da se kod ove grupe ispitanika leksički transfer manifestuje prevashodno kao transfer oblika (v. poglavlje 2). Ovo je u skladu sa Ringbomovom tvrdnjom da je taj tip međujezičkog uticaja uslovljen uticajem prvog stranog jezika i da je prisutan u ranim stadijumima učenja drugog stranog jezika usled niskog nivoa znanja ciljnog jezika (Ringbom 1987, 2001).

S druge strane, prisustvo upravo pomenutih oblika međujezika navodi nas na zaključak da je transfer u početnoj fazi učenja italijanskog jezika kod ove grupe ispitanika prvenstveno negativan (v. poglavlje 2), bez obzira na njihov visok nivo znanja engleskog jezika. Ovakav zaključak je u skladu sa tvrdnjama koje iznose Trambley (2006) i Ortega (2008), koji zastupaju mišljenje da je uticaj prvog stranog jezika negativan, osim u slučajevima kada je učenik dostigao visok nivo automatizacije prvog stranog jezika. Takođe, studije ovih naučnika ističu i da visok nivo prvog stranog jezika nije dovoljan da bi jezik postao automatizovan.

Ukoliko se razmotre leksički i semantički oblici međujezika kod ove grupe ispitanika, uočavamo da je upravo visok nivo znanja engleskog jezika od velikog uticaja na pojavu međujezičkog transfera, budući da omogućava učenicima da već na početnom stadijumu učenja italijanskog jezika koriste strategije iz prvog stranog jezika. U tom smislu, s obzirom na činjenicu da je njihovo znanje italijanskog jezika nedovoljno i fragmentarno, a potreba za popunjavanjem praznina u znanju velika, primećujemo da ovu vrstu strategije primenjuju u situacijama kada im nedostaju jezička sredstva izražavanja u italijanskom jeziku.

U skladu sa iznetim brojem grešaka, karakterističnima za napredne učenike petog razreda, zaključujemo da je broj pojava međujezika kod ove grupe ispitanika prisutan u manjoj meri. Međutim, tip pojava međujezika koji su izdvojeni ukazuje na činjenicu da učenici na ovom nivou poznavanja engleskog i italijanskog jezika nisu u potpunosti u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči italijanskog kao drugog stranog jezika. Stoga, ukoliko se sagledaju rezultati celokupnih klox testova, možemo zaključiti i da izneti podaci nisu u potpunosti u skladu sa očekivanjima i da učenici na ovom uzrastu i nivou znanja prvog i drugog stranog jezika nisu u stanju da naprave razliku između jezičkih sistema engleskog i italijanskog jezika (v. poglavlje 3.2).

3.4.2. Analiza rezultata klox testova naprednih učenika sedmog razreda

Na osnovu podataka dobijenih klox testovima na italijanskom jeziku kod ispitanika sedmog razreda uočavamo – slično kao i kod učenika petog razreda – da su kod svih 8 naprednih učenika sedmog razreda prisutni oblici međujezika nastali pod uticajem prvog stranog jezika. Kada je reč o broju grešaka, utvrđeno je da broj nije veliki i da se kreće u rasponu od jedne do četiri greške po učeniku.

	Napredni učenici
	Broj učenika: 8
Semantičke ekstenzije	3
Kognati	6
Hibridne tvorevine i slivenice	12
Pozajmljenice	7
Ukupno	26

Tabela 2. Oblici međujezika naprednih učenika sedmog razreda

Na osnovu deskriptivne analize leksičkih i semantičkih grešaka učenika, nastalih međujezičkim transferom iz engleskog jezika, kod ove grupe ispitanika uočavaju se sledeći oblici međujezika (De Angelis 2007): semantičke ekstenzije, kognati, hibridne tvorevine i slivenice, kao i pozajmljenice (Tabela 2).

Ukoliko se pogledaju oblici **semantičkih ekstenzija**, nailazimo na primer neodgovarajuće upotrebe imenice:

1. ***Organizzazione*** ili čak ***organizzazione / organizatione*** (eng. *organization* – u značenju organizacija, dok je adekvatna reč za dati kontekst it. *associazione*).

Kada je reč o **kognatima** zabeležili smo sledeće primere:

2. *Molti monumenti popolari ili popolari* (eng. *popular* – u značenju poznat, umesto it. *famoso*, dok *popolare* na it. znači svetovan);
3. *Presente ili presento* (eng. *present* – u značenju poklon, umesto it. *regalo*);
4. *Caldo ili coldo* (eng. *cold* – u značenju hladan, umesto it. *freddo* – dok *caldo* na it. znači topao).

Najviše primera zabeleženo je među oblicima **hibridnih tvorevina i slivenica**. U vezi sa tim, uočavamo one konstrukcije kod kojih se na reč iz engleskog jezika dodaje morfema za građenje muškog ili ženskog oblika, kao i za građenje oblika množine reči u italijanskom jeziku; zatim, imenice koje označavaju mesto gde se nešto obavlja, kao i reči napisanih pod uticajem fonetskih pravila engleskog jezika. S tim u vezi beležimo sledeće primere:

5. *Traditionale* (eng. *traditional*; it. *tradizionale*) – jedan učenik je napisao ovaj oblik, a jedan koristi i imenicu *traditione* (eng. *tradition*; it. *tradizione*);
6. *Patienti* (eng. *patient*; it. *paziente*) – ovaj oblik je zabeležen kod dva učenika;
7. *Tropheo*, kao i oblik *trophei* (eng. *trophy*; it. *trofeo*);
8. *Vinjardo* (eng. *vineyard*; it. *vigneto*);
9. *Popolare* (eng. *popular*; it. *popolare*) – tri učenika koristi ovaj oblik; kod jednog učenika je zabeležen i oblik *popolara*;
10. *Februario* (eng. *February*; it. *febbraio*).

Kada su **pozajmljenice** u pitanju, nailazimo na primere upotrebe engleskih reči napisanih u originalu:

11. *Hotel* (eng. *hotel*) – tri učenika koristi ovaj oblik umesto it. *albergo* (oblik koji su radili sa predmetnim nastavnikom);
12. *Success* (eng. *success*; it. *successo*) – dva učenika koriste ovaj oblik;
13. *Violence* (eng. *violence*; it. *violenza*);
14. *Show* teatralne (eng. *show*; it. *spettacolo*) – oblik koji su radili sa predmetnim nastavnikom).

U vezi sa rezultatima kloz testova kod naprednih učenika sedmog razreda, osim oblika transfera forme kao što su kognati, hibridne tvorevine i slivenice, pozajmljenice, jasno se uočava i prisustvo semantičkih ekstenzija kao konstrukcija transfera značenja. S obzirom na to da ova grupa ispitanika poseduje visok nivo

znanja engleskog jezika, dolazimo do zaključka sličnog Ringbomovoj tvrdnji (Ringbom 1987, 2001) da je ovaj tip međujezičkog uticaja ograničen na strani jezik koji učenik veoma dobro poznaje.

Prilikom analize gorenavedenih leksičkih i semantičkih oblika međujezičkog uticaja iz engleskog jezika, uočava se da je i kod ove grupe ispitanika transfer prvenstveno negativan bez obzira na njihov visok nivo znanja engleskog jezika. U vezi sa tim, zaključujemo da je i ovde reč o činjenici da znanje engleskog jezika kod naprednih učenika sedmog razreda nije dostiglo visok nivo automatizacije.

Ukoliko se razmotri broj pojava međujezika karakterističnih za ovu grupu ispitanika, primećuje se da on nije veliki, kao i da se oblici transfera karakterističnih za ovu grupu ispitanika koriste kao strategija za popunjavanje leksičkih praznina u nedostatku znanja prvog stranog jezika.

Sa druge strane, tipologija grešaka koja se prilikom međujezičkog uticaja na ovom uzrastu javlja ukazuje da napredni učenici sedmog razreda nisu u potpunosti u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči drugog stranog jezika bez obzira na visok nivo poznavanja engleskog i italijanskog jezika. Stoga, u skladu sa tumačenjima rezultata oblika međujezika, zaključujemo da izneti podaci nisu u skladu sa očekivanjima i da učenici na ovom uzrastu i nivou znanja prvog i drugog stranog jezika nisu u potpunosti u stanju da naprave razliku između jezičkih sistema engleskog i italijanskog jezika.

3.4.3. Uperedna analiza rezultata klox testova naprednih učenika petog i sedmog razreda

Kada je reč o poređenju rezultata naprednih učenika petog i sedmog razreda, moguće je uočiti veći broj grešaka nastalih pod uticajem engleskog jezika kod naprednih učenika sedmog razreda. Ti rezultati nisu u skladu sa pretpostavkama istraživanja. Napredni učenici sedmog razreda duže uče italijanski jezik i njihovo znanje ciljnog jezika veće je u odnosu na znanje naprednih učenika petog razreda, te se kod ove grupe ispitanika očekivao manji broj oblika međujezika nastalih pod uticajem engleskog. Razlog za veći broj grešaka kod naprednih učenika sedmog razreda nalazi se u činjenici da bez obzira na viši nivo znanja italijanskog jezika, ova grupa ispitanika duže uči engleski jezik, pa je samim tim ovom stranom jeziku i više izložena u odnosu na napredne učenike petog razreda. S druge strane, veći broj grešaka kod naprednih učenika sedmog razreda govori da se ne može sa sigurnošću tvrditi da transfer opada sa rastom nivoa ciljnog jezika, barem dok pojedinac ne dostigne visok nivo znanja ciljnog jezika (Ringbom 2001).

Međutim, ukoliko se sagledaju pojedinačni rezultati naprednih ispitanika petog i sedmog razreda, jasno se uočava da se broj grešaka nastalih pod uticajem engleskog jezika kreće od jedne do tri u slučaju naprednih učenika petog razreda, odnosno od jedne do četiri kada je reč o naprednim učenicima sedmog razreda. S obzirom na to da kloz test sadrži 30 rečenica koje treba dopuniti odgovarajućom rečju, ovakav rezultat predstavlja generalno zadovoljavajući uspeh. Tip oblika međujezika karakterističnih za obe grupe ispitanika petog i sedmog razreda ukazuje na činjenicu da učenici na ovom nivou poznavanja engleskog i italijanskog jezika nisu u potpunosti u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči italijanskog kao drugog stranog jezika.

Ukoliko se uporede leksički i semantički oblici međujezika naprednih učenika petog i sedmog razreda, uočava se da su kod grupe naprednih ispitanika petog razreda prisutni kognati, hibridne tvorevine i slivenice, kao i pozajmljenice, tj. samo oblici transfera forme, dok se kod grupe naprednih učenika sedmog razreda pored ovih oblika primećuju i semantičke ekstenzije kao primeri prisustva transfera značenja (Tabela 3).

	Oblici međujezika učenika 5. razreda	Oblici međujezika učenika 7. razreda
	Napredni učenici	Napredni učenici
	Broj učenika: 8	Broj učenika: 8
Semantičke ekstenzije	/	3
Kognati	4	6
Hibridne tvorevine i slivenice	10	12
Pozajmljenice	3	7
Ukupno	17	26

Tabela 3. Oblici međujezika naprednih učenika petog i sedmog razreda

Međutim, s obzirom na mali broj primera semantičkih ekstenzija prisutnih kod naprednih ispitanika sedmog razreda zaključujemo da ne postoji velika kvalitativna razlika u tipu grešaka i tipu transfera između naprednih učenika petog i sedmog razreda. U tom smislu, možemo zaključiti da su, bez obzira na različito jezičko iskustvo, kod obe grupe ispitanika karakteristični slični oblici međujezika, što nam ukazuje na činjenicu da su jezičke potrebe u ranim i kasnijim fazama učenja slične.

Analiza oblika međujezika naprednih ispitanika petog i sedmog razreda pokazuje nam da je kod obe grupe ispitanika transfer prvenstveno negativan. Uzimajući u obzir da napredni učenici sedmog razreda duže uče engleski jezik, očekivali smo kod ove grupe ispitanika i primere pozitivnog transfera. Pogotovo što nam veći broj oblika međujezika kod ove grupe učenika ukazuje i na veću potrebu da se u ovoj fazi učenja stranog jezika učenici češće pomažu znanjem engleskog jezika, a posebno poznatim vokabularom. Ovakvo zapažanje navodi nas na zaključak da znanje engleskog jezika kod ove grupe ispitanika nije dostiglo visok nivo automatizacije, pa je samim tim i tip transfera iz engleskog jezika negativan.

4. ZAKLJUČAK

Za temu našeg rada opredelili smo se na osnovu nastavnog iskustva koje nam je pokazalo da učenici italijanskog kao drugog stranog jezika na uzrastu od 11 do 15 godina često mešaju komponente jezičkog sistema engleskog jezika (prvog stranog jezika) sa elementima italijanskog jezika (drugog stranog jezika), što u velikoj meri definiše prirodu i odlike međujezika koji se tom prilikom javlja. Takvo stanje nas je podstaklo da detaljnije ispitamo uticaj varijable nivo znanja engleskog jezika, kao i da podrobnije analiziramo leksičke i semantičke greške koje učenici na ovom uzrastu prave pod uticajem prvog stranog jezika.

Istraživanje koje smo sprovedeli postavljeno je u vidu eksperimenta, kojim smo želeli da ispitamo u kojoj meri poznavanje engleskog kao prvog stranog jezika služi naprednim učenicima osnovnoškolskog obrazovanja u Srbiji da uoče sličnosti i razlike u pogledu jezičkih sistema engleskog i italijanskog jezika. Na samom početku rada istakli smo metode, tehnike i instrumente istraživanja. Zatim smo definisali hipoteze i cilj samog istraživanja. Obradom testova za proveru nivoa znanja engleskog i italijanskog jezika izdvojili smo podgrupu naprednih učenika čije smo klox testove dalje analizirali. U radu smo izdvojili oblike međujezika karakteristične za osnovnoškolski uzrast naprednih učenika i definisali u kojoj meri su učenici na ovom uzrastu u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika reči italijanskog kao drugog stranog jezika. Cilj istraživanja bio je usmeren na utvrđivanje koliko su napredni učenici u stanju da koriste sopstvene metalingvističke strategije pri učenju novog stranog jezika. U tu svrhu poslužili su nam klox testovi na italijanskom jeziku za učenike petog i sedmog razreda koji proveravaju poznavanje leksički i semantički sličnih, kao i različitih oblika reči italijanskog jezika u odnosu na engleski. U vezi sa rezultatima gorepomenutih testova pretpostavili smo da će učenici koji ostvaruju izuzetno dobar uspeh iz engleskog i italijanskog jezika praviti razliku između ova dva jezička sistema i da je

kod ove grupe ispitanika broj pojava međujezika prisutan u manjoj meri. Osim toga, smatrali smo da napredni učenici sedmog razreda prave manji broj grešaka u produkciji tipološki sličnih oblika reči u odnosu na napredne učenike petog razreda, budući da duže uče i da je njihov nivo poznavanja prvog i drugog stranog jezika viši.

Ukoliko razmotrimo rezultate klox testova naprednih učenika petog i sedmog razreda, uočavamo da su kod grupe naprednih ispitanika petog razreda prisutni kognati, hibridne tvorevine i slivenice, kao i pozajmljenice, tj. samo oblici transfera forme, dok kod grupe naprednih učenika sedmog razreda, pored ovih oblika, primećujemo i semantičke ekstenzije kao primere prisustva transfera značenja. Međutim, s obzirom na mali broj primera semantičkih ekstenzija prisutnih kod naprednih ispitanika sedmoga razreda, zaključujemo da ne postoji velika kvalitativna razlika u tipu grešaka i tipu transfera između naprednih učenika petog i sedmog razreda.

Primitili smo i to da je kod obe grupe ispitanika transfer prvenstveno negativan. Uzimajući u obzir da napredni učenici sedmog razreda duže uče engleski jezik, očekivali smo kod ove grupe ispitanika i primere pozitivnog transfera. Veći broj oblika međujezika kod ove grupe učenika ukazuje nam i na veću potrebu da se u ovoj fazi učenja stranog jezika učenici češće pomažu znanjem engleskog jezika, a posebno poznatim vokabularom. Ovakvo zapažanje nas navodi na zaključak da znanje engleskog jezika kod obe grupe ispitanika nije dostiglo visok nivo automatizacije, pa je samim tim i tip transfera iz engleskog jezika negativan.

Stoga, ukoliko sagledamo celokupne rezultate klox testova naprednih učenika petog i sedmog razreda, možemo zaključiti da, bez obzira na mali broj grešaka koji ova grupa ispitanika pravi pod uticajem engleskog jezika, tip oblika međujezika karakterističnih za obe grupe ispitanika petog i sedmog razreda ukazuje da učenici na ovom nivou poznavanja engleskog i italijanskog jezika nisu u potpunosti u stanju da naprave razliku u produkciji tipološki sličnih oblika jezika italijanskog kao drugog stranog jezika. Takođe, tip oblika međujezika koji se ovom prilikom javlja ukazuje na činjenicu da je znanje ciljnog jezika ove grupe ispitanika još uvek nedovoljno i fragmentarno i da se međujezički transfer javlja kao rezultat strategije popunjavanja praznina u znanju italijanskog jezika.

PRILOG 1

KLOZ TEST ZA UČENIKE PETOG RAZREDA

Popuni date rečenice koristeći adekvatnu italijansku reč. U svakoj rečenici nedostaje po jedna reč. U pitanju je imenica ili pridev.

1. Dov'è la tua _____? In Via Resavska 61.
2. In _____ ci sono tanti libri interessanti. Non si possono comprare, ma si possono leggere e prestare.
3. Anna, prendi la _____ e cancella la lavagna.
4. Quando c'è il compito in classe, scrivo con la _____.
5. Alla _____ tutti gli alunni vanno in cortile della scuola.
6. Quando piove porto con me l'_____.
7. Per merenda mangio sempre il _____ con prosciutto e formaggio.
8. Tiziano Ferro è il cantante _____ di Grazia.
9. Mi piace molto la mia _____. Si chiama Belgrado.
10. La _____ dell'Italia è Roma.
11. La pizza Margherita è con formaggio, _____ e basilico.
12. Le _____ italiane sono le Alpi e gli Appenini.
13. Il Colosseo è il _____ più famoso di Roma.
14. Per vedere un film Paolo va sempre al _____.
15. Il nonno di Mario non sta bene e si trova in _____.
16. Il famoso _____ per bambini di Belgrado si chiama Boško Buha.
17. Nel mese di _____ molte persone vanno in vacanza al mare.
18. A Natale, Babbo Natale porta i _____ ai bambini.
19. In inverno nevicata e fa molto _____.
20. Blu e verde sono i _____ che mi piacciono di più.
21. Mio padre e mia madre sono i miei _____.
22. La scuola comincia il primo _____.
23. Grazia indossa l'abito della _____ primavera – estate.
24. Fabio è bravo a disegnare. Da grande fa lo _____.
25. Roberto vince il premio per il suo _____ dell'abito elegante.
26. Non guido più la _____ con questa pioggia.
27. Anna abita in un _____ di 10 piani.
28. Io non dormo nella _____ da letto con mio fratello.

29. Sopra il letto ci sono molti _____ degli attori americani.
30. Maria è in _____ e si lava i denti.

PRILOG 2

KLOZ TEST ZA UČENIKE SEDMOG RAZREDA

Popuni date rečenice koristeći adekvatnu italijansku reč. U svakoj rečenici nedostaje po jedna reč. U pitanju je imenica ili pridev.

1. Sabato Mario va a teatro per vedere uno _____ teatrale.
2. Il Palio di Siena è uno delle più famose feste _____ italiane.
3. Orca è un' _____ internazionale che protegge gli animali.
4. Fast food è il cibo di cattiva _____ che ci fa ingrassare.
5. Gian Luigi Buffon vince il _____ del portiere dell'anno.
6. Lo sport più seguito e famoso in Italia è il _____.
7. Nel 2006 i calciatori insieme ai loro compagni festeggiano la _____ dei Mondiali.
8. Anna non si sente bene, ha febbre alta e mal di testa. Ha propriounabrutta _____ .
9. Mio zio è medico ed è molto gentile e attento con i suoi _____.
10. Oggi alle 16 ho l' _____ dal dentista.
11. Adesso sto bene, non prendo più gli antibiotici ma comunque devo tornare dal medico per il _____ .
12. Domani arrivano gli ospiti. Dobbiamo mettere in _____ tutta la casa .
13. Mario è una persona molto umana, aiuta gli animali e fa il _____ nel Centro SOS animali.
14. Uno dei più grandi problemi della società è la _____ in famiglia.
15. In Italia a Capodanno si indossano le mutande rosse perché, dicono, portano la _____.
16. Ai bambini piacciono le uova di cioccolato perché nascondo una _____ dentro.
17. San Valentino si festeggia il 14 _____.
18. A Roma ci sono molti _____ interessanti: Colosseo, Piazza di Spagna, Fontana di Trevi...
19. Firenze è una bellissima _____, il capoluogo della Toscana.
20. Domani è il compleanno di mia madre. Le ho comprato un _____ bellissimo: la collana.
21. Roberto Benigni è un _____ italiano, nato a Firenze.

22. Mi piace molto il lavoro della _____ perché viaggia molto e porta i turisti nei posti interessanti.
23. Nelle _____ toscane è possibile degustare degli ottimi vini.
24. A Ferragosto io e la mia famiglia siamo partiti la mattina presto con la _____ al mare.
25. Anna abita in un _____ piccolo, ma moderno. Ha solo 3 piani.
26. Irene Grandi è la cantante _____ dei giovani italiani per il suo carattere e canzoni..
27. D'inverno quando nevicata e fa molto _____ vado al lago a pattinare.
28. Gli italiani fanno una colazione dolce: mangiano un _____ e bevono il caffè.
29. Mi piace la campagna perché là posso stare in _____ con la natura.
30. Dove vai in _____ quest'estate? Vado al lago di Garda.

LITERATURA

- Cenoz, J.(2001). The effect of linguistic difference, L2 status and age on crosslinguistic influence in third language acquisition, in *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, ed. J. Cenoz, B. Hufeisen and U. Ulrike (Clevedon: Multilingual Matters): 9–20.
- Cenoz, J. and Jessner, U. (2000). *English in Europe: The Acquisition of a Third Language*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cook, V. (1995). Multi-competence and the learning of many languages. In *Multilingualism and language learning: 8, 2. Language, Culture and Curriculum*, ed. M. Bensoussan, I. Kreindler, and E. Aogáin (Clevedon, UK: Multilingual Matters): 93–98.
- De Angelis, G. (2007). *Third or Additional Language Acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Falk, Y. and Bardel, C. (2010). The study of the role of the background languages in third language acquisition. The state of the art. *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching* 48 (2–3): 185–219.
- Grosjean, F. (1992). Another view of bilingualism, in *Cognitive Processing in Bilinguals*, ed. R. J. Harris (Amsterdam: North Holland): 1–62.
- Hammarberg, B. (2001). Roles of L1 and L2 in L3 production and acquisition, in *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*, ed. J. Cenoz, B. Hufeisen and U. Ulrike (Clevedon: Multilingual Matters): 21–41.
- Hoffmann, C. (2001). Towards a description of trilingual competence. *International Journal of Bilingualism* 5 (1): 1–17.
- Hufeisen, B. (1998). L3-Stand der Forschung–Was bleibt zu tun? In Tertiärsprachen, in *Theorien, Modelle, Methoden*, ed. B. Hufeisen and B. Lindemann (Tübingen: Stauffenburg): 169–183.
- Jessner, U. (1999). Metalinguistic awareness in multilinguals: Cognitive aspects of third language learning. *Language Awareness* 8 (3–4): 201–209.
- Odlin, T. (1989). *Language Transfer. Cross-linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ortega, M. (2008). *Cross-linguistic influence in multilingual language acquisition: The role of L1 and non-native languages in English and Catalan oral production*. *Íkala, revista de lenguaje y cultura* 13: 121–142.
- Ringbom, H. (1987). *The Role of the First Language in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters.

- Ringbom, H. (2001). Lexical transfer in L3–production, in *Cross–linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*, ed. J. Cenoz, B. Hufeisen and U. Jessner (Clevedon: Multilingual Matters): 59–68.
- Rothman, J. and Amaro, C. J. (2010). What variables condition syntactic transfer? A look at the L3 initial state. *Second Language Research* 26 (2): 189–218.
- Thomas, J. (1992). Metalinguistic awareness in second- and third-language learning. In *Cognitive Processing in Bilinguals*, ed. R. J. Harris (Amsterdam: North–Holland): 531–545.
- Tremblay, M. C. (2006). Cross–Linguistic influence in Third Language Acquisition: The role of L2 Proficiency and L2 Exposure. *Cahiers Linguistiques d’Ottawa* 34: 109–119.
- Williams, S. and Hammarberg, B. (1998). Language switches in L3 production: implications for a polyglot speaking model. *Applied Linguistics* 19 (3): 295–333.

Snežana Z. Detar Jevđović
Primary school “Petar Petrović Njegoš”

INFLUENCE OF ENGLISH ON THE LEXICAL AND SEMANTIC SYSTEMS OF ITALIAN AMONG ADVANCED PUPILS IN PRIMARY SCHOOLS IN SERBIA

Summary

The aim of this paper is to examine the extent to which the knowledge of English as the first foreign language helps advanced pupils notice similarities and differences in terms of language systems of English and Italian in the context of formal education in Serbia. The process with regard to the learning of the first and the second foreign languages has some common characteristics; however, it is different in terms of quantity and quality. One of the complex features related to the second foreign language acquisition is cross-linguistic influence resulting from similarities and differences between the target language and any other language a learner has previously acquired. Cross-linguistic influence is the most evident in the field of lexis and morphology defining to a large extent the nature and characteristics of interlanguage occurring on that occasion. In addition to the theoretical framework, the paper presents the results of research which, along with a critical analysis of the forms of interlanguage characteristic of primary school age, includes and defines the extent to which pupils at this age are able to distinguish the production of typologically similar word form of Italian as the second foreign language. The obtained data have been analyzed quantitatively. The major objective of the paper is to define the extent to which advanced pupils are able to use their own metalinguistic strategies when acquiring a new foreign language. The research of cloze tests has showed that, despite the small number of errors, the type of interlanguage forms characteristic of this group of examinees indicates that

students at this level of English and Italian language proficiency are not fully able to distinguish between these two language systems.

Key words: English language, Italian language, interlanguage, advanced pupils, production, metalinguistic strategies.

Primljeno: 30. 1. 2023.

Prihvaćeno: 7. 8. 2023.

